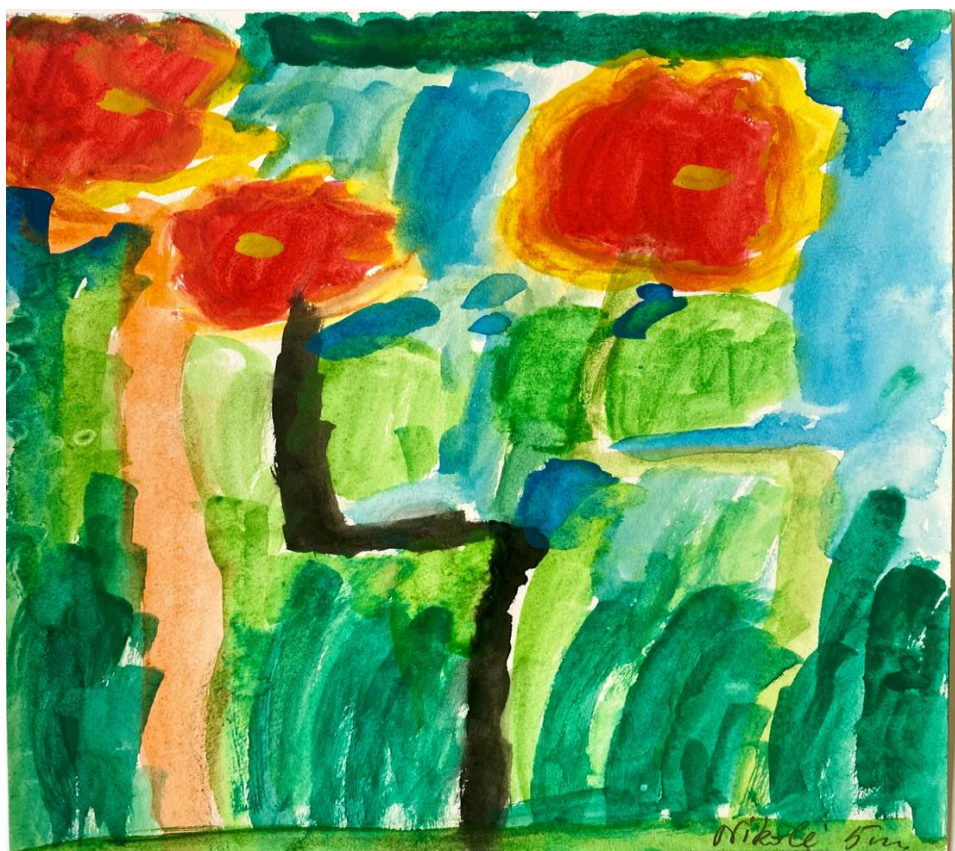

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ IR HUMANITARINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
PEDAGOGIKOS KATEDRA

**6-ojo tarptautinio forumo „Teisė būti sveikam ir laimingam“
tezės ir stendiniai pranešimai, skirti paminėti Pasaulinę vaiko teisių dieną ir M.K. Čiurlionio
150-ąsias gimimo metines**

„Menininkas ne tik kūrėjas, bet ir švietėjas“

2025 m.

Leidinio sudarytojai:

Prof. dr. Rasa Braslauskienė

Dėst. praktikė Erika Dirmeikė

Dėst. praktikė Vilma Gaidjurgienė

Partnerystės docentė Dagna Volkovaitė (Klaipėdos lopšelio darželio *Puriena* neformalaus ugdymo mokytoja, ekspertė)

KLAIPĖDOS UNIVERSITETAS

SOCIALINIŲ IR HUMANITARINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS

PEDAGOGIKOS KATEDRA

6-sis tarptautinis forumas „Teisė būti sveikam ir laimingam“, 2025 12 04

TURINYS

Pratarmė	4
Tezės	5
<i>Rasa Braslauskienė, Erika Dirmeikė</i> Įtrauki kultūra ir pozityvios nuostatos – kelias į vaiko sėkmę	6
<i>Vilma Gaidjurgienė</i> Lyderiaujančio mokytojo vaidmuo užtikrinant vaiko teises ir gerovę	9
<i>Dagna Volkovaitė</i> Teatras lopšelyje – darželyje „Puriena“ – vaiko kūrybos ir gerovės erdvė	12
Stendiniai pranešimai	15
<i>Erika Dirmeikė</i> Tinkamos drausminimo priemonės ikimokyklinio amžiaus vaiko ugdymo(si) sėkmei	16
<i>Viktorija Jurkuvienė</i> Vaiko teisių ir pareigų ugdymo socialiniai ir edukaciniai aspektai	18
Vaikystės pedagogikos studijų programos studentų stendiniai pranešimai	20
<i>Auksė Mockutė, Agnė Zabitytė</i> Žaidimas – vaiko teisė ir natūralus mokymosi būdas	21
<i>Rimantė Kvekšaitė, Elija Montvilaitė</i> Ar „švelnus pliaukštelėjimas“ yra smurtas? Fizinio smurto sąsajos vaiko teisės į apsaugą nuo smurto kontekste	23
<i>Augustė Gedvilaitė, Akvilė Baubkutė</i> Kai vaikas tiki savimi	25
<i>Iveta Bardauskaitė, Dija Trepšaitė</i> Vaiko teisė į nediskriminavimą	27
<i>Greta Eigėlytė, Anastasija Polivanova, Miglė Urbonavičiūtė</i> Vaiko teisė į saugią bei sveiką aplinką	29
<i>Kamilė Karčauskytė, Rasa Eitutytė</i> Vaiko teisė į saviraiškos laisvę	31
<i><u>Dija Baliutavičiūtė</u>, Agnelija Kačinskaitė</i> Vaiko teisė garsiai jausti	33
<i>Ula Palevičiūtė ir Gabrielė Bružaitė</i> Vaiko teisė į privatumą skaitmeninėje erdvėje	35
<i>Liveta Lesauskytė ir Orinta Žiemelytė</i> Pagarba - tai raktas į draugystę ir taiką	37

PRATARMĖ

Minėdami Pasaulinę vaiko teisių dieną ir M.K. Čiurlionio 150-ąsias gimimo metines, forumo *Teisė būti sveikam ir laimingam* tematikos kontekste buvo svarbu pasidalinti įžvalgomis bei gerąją patirtimi, kad kiekvienas vaikas turi teisę būti saugus, girdimas ir gerbiamas. Tai teisė į mokslą, kultūrą, saviraišką ir augimą aplinkoje, kuri skatina jo talentus. Būtent tokioje aplinkoje gimsta kūrybingos asmenybės, kaip Mikalojus Konstantinas Čiurlionis – menininkas, kurio darbai atspindi pasaulį, pilną fantazijos, laisvės ir žmogaus vidinės šviesos.

Minėdami Čiurlionio 150-metį, prisimename ne tik jo neįkainojamą indėlį į kultūrą, bet ir tai, kad kiekvienas vaikas turi teisę atrasti savo balsą, spalvas ir melodijas. Čiurlionio kūryba primena, jog kūrybingumas prasideda ten, kur vaikas gali drąsiai svajoti ir tyrinėti.

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis dažnai vadinamas lietuviškos kultūros genijumi – jo muzika ir tapyba iki šiol įkvėpia ne tik menininkus, bet ir pedagogus. Mokytojas, vedantis vaikus į kultūros pasaulį, gali naudoti Čiurlionio kūrybą kaip priemonę **ugdyti vaiko teisę** laisvai reikšti savo mintis, jausmus ir kūrybą.

Vaiko teisės – tai ne tik teisinės normos, bet ir kasdienės mokyklos kultūros dalis. Gerbti vaiką reiškia suteikti jam saugią aplinką, kurioje jis gali tyrinėti, klysti, mokytis ir kurti. Čiurlionio paveikslai, kupini fantazijos ir paslaptingų pasaulių, gali tapti tiltu tarp mokytojo ir mokinio, skatinančiu pagarbią komunikaciją, saviraišką ir savivertę.

M. K. Čiurlionio palikimas mums primena, kad **kūryba** ir pedagogika yra neatsiejamos. Menas moko mus mąstyti kritiškai ir jausti giliai, o pedagogai padeda atverti duris į šį nuostabų pasaulį. Galime drąsiai teigti, kad M. K. Čiurlionis buvo ne tik genialus menininkas, bet ir šviesus **pedagogas**, kurio idėjos gyvos iki šiol.

Šis leidinys – tezių ir stendinių pranešimų rinktinė, kurie buvo pristatyti 6-jame tarptautiniame forumo *Teisė būti sveikam ir laimingam*, kuris vyko 2025 m. gruodžio 4 d. Klaipėdos universitete Socialinių ir humanitarinių mokslų fakultete. Leidinyje publikuojami forumo metu pristatyti *Vaikystės pedagogikos* studijų programos studentų ir kitų dalyvių stendiniai pranešimai, tezės. Leidinys papildytas vaikų piešiniais iš Klaipėdos m. lopšelio - darželio *Puriena*, Palangos sanatorinės mokyklos.

Leidinio sudarytojai

TEZÈS

ĮTRAUKI KULTŪRA IR POZITYVIOS NUOSTATOS – KELIAS Į VAIKO SĖKMĘ

Rasa Braslauskienė, Erika Dirmeikė
Klaipėdos universitetas

Įvadas

Svarbi sąlyga kuriant įtraukios ugdymo įstaigos kultūrą yra darbuotojų pozityvios nuostatos bei atvirumas pokyčiams. R. Bilbokaitienė ir kt. (2024) išryškina veiksmingas **priemonės, padedančias stiprinti darbuotojų teigiamas nuostatas įgyvendinant įtraukujį ugdymą** – tai:

Psichikos sveikatos stiprinimo priemonės – visų bendruomenės narių įsitraukimas, atvirumas, streso įgūdžių valdymo plėtra, besąlygiškas vienas kito palaikymas. Šios priemonės skatina psichikos sveikatos raštingumą ir motyvuoja veikti įtraukiojo ugdymo kontekste.

Profesinį tobulėjimą skatinančios veiklos – įgalinimas dalyvauti gerosios patirties sklaidos renginiuose, įvairiuose mokymuose, įsitraukti į projektus, dalyvauti konferencijose.

Kolegialaus grįžamojo ryšio praktikos, kurių metu darbuotojai mokosi vieni su kitais ir iš kitų aptardami gerosios praktikos pavyzdžius, teikdami vienas kitam kolegialią pagalbą, reflektuodami savo veiklą.

A. Galkienė, O. Monkevičienė (2023); S. Lakkala, M. C. Beaton, K. Kokko (2024) pabrėžia, kad siekiant sėkmingai įgyvendinti įtraukujį ugdymą, būtina kurti bendradarbiavimo ir tarimosi kultūrą tarp visų ugdymo proceso dalyvių – vaikų, pedagogų, ugdytinių tėvų, globėjų, rūpintojų, ugdymo įstaigos administracijos atstovų. Tik veikdami drauge ir siekdami bendro tikslo, galime sukurti palankias ugdymo(si) sąlygas kiekvienam vaikui be jokios diskriminacijos. **Tikslas** – atskleisti įtraukios kultūros ir pozityvios nuostatos pagrindinius aspektus vaiko sėkmei. **Metodai**: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.

Kuriant įtraukią kultūrą privaloma išmokti koordinuoti, veikti pokyčių procesus, keisti vadovavimo metodus. Tai reikalauja gebėjimo strategiškai mąstyti, aiškiai paskirstyti atsakomybes, deleguoti užduotis, skatinti komandinį darbą, motyvuoti darbuotojus tobulėti (Miltenienė ir kt., 2022). *Lyderystės ir vadovavimo švietimo įstaigose stiprinimo gairėse* (2020) švietimo lyderiams priskiriama daug vaidmenų. Švietimo įstaigos vadovas turi gebėti sutelkti bendruomenę, įgalinti ją veikti, skatinti pagarba, pasitikėjimu ir bendradarbiavimu grįstus santykius. R. Braslauskienė, A. Norvilienė (2021) pabrėžia, kad nuo vadovų priklauso ne tik žmogiškųjų išteklių politika, bet ir finansinių išteklių racionalus, tikslingas panaudojimas, pedagogų profesinis augimas bei ugdymo(si) kokybė.

Lyderystės ir vadovavimo švietimo įstaigose stiprinimo gairėse (2020) išskiriamos lyderystės ir vadovavimo švietimo srityje stiprinimo kryptys – tai švietimo įstaigų lyderių profesinis augimas; vadovų atrankos procesų plėtojimas (rezervo stiprinimas); pagalba ir konsultavimas; karjeros galimybių užtikrinimas; viešinimas ir sklaida. R. Bilbokaitė ir kt. (2024) išryškina **svarbias**

kompetencijas įtraukiojo ugdymo pokyčių valdymui, kurie daro įtaką pozityvioms nuostatoms ir vaiko sėkmei.

Literatūra

Bilbokaitė, R., Bilbokaitė-Skiauterienė, I., Valuntinaitė, V. (2024). Implementing Inclusive Education: Experiences of School Leaders in Change Management. *Special Education*, 47, 5–35. <https://doi.org/10.15388/se.2024.47.1>

Braslauskienė, R., Dirmeikė, E. (2024). *Kalbinio ugdymo labirintuose. Įdomaus ir prasmingo priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) idėjos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Braslauskienė, R., Dirmeikė, E. (2025). Improving the competences of preschool teachers by implementing the strategy of universal design for education. *Eurointegration in art, science and education: experience, development perspectives: 2nd international scientific-practical conference*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, p. 215–225.

Braslauskienė, R., Norvilienė, A. (2021). *Ugdymo įstaigų vadyba*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Česnavičienė, J., Targamadzė, V., Žibėnienė, G. (2018). *Bendrojo ugdymo mokyklų bendruomenės mokyklos pažangos samprata, orientuojantis į Geros mokyklos koncepciją: tyrimo ataskaita*. Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra.

Gaidjurgienė, V. (2025). Įtraukusis ugdymas: kaip užtikrinti kiekvieno mokinio teisę į kokybišką švietimą pradiniam ugdyme? [žiūrėta 2025-07-23]. Prieiga internete: <https://www.ku.lt/cris/entities/publication/768ac8c5-8fa9-43ec-9b87-b50298e8bdab>

Galkienė, A., Antulienė, A., Baesch, S. ir kt. (2018). *Universalus dizainas mokymuisi mūsų klasėje. Mokytojų patirtys: Austrija, Lietuva, Lenkija, Suomija* [žiūrėta 2025-07-22]. Prieiga internete: <https://www.sakaleliomokykla.lt/wp-content/uploads/2024/06/Universalus-dizainas-mu%CC%84su%CC%A8-klase%CC%87je.-Knyga.pdf>

Amelija 6 m.

Gustas, 6 m.

LYDERIAUJANČIO MOKYTOJO VAIDMUO UŽTIKRINANT VAIKO TEISES IR GEROVĘ

Vilma Gaidjurgienė

Klaipėdos universitetas, Klaipėdos Gedminų progimnazija

Išvadas

Lyderystė šiandien tam tikra mada, ar būtinybė? Kodėl nepakanka vien tradicinės vadybos? Šiuolaikinės visuomenės dinamika ir kintančios aplinkybės lemia naujus reikalavimus įvairioms visuomeninio gyvenimo sritims, įskaitant ir švietimą. Asmenys bei organizacijos, siekiantys reaguoti į iššūkius, privalo veikti kryptingai, gebėti inicijuoti pokyčius, telkti bendruomenę, užtikrinti pažangą, todėl ir atsiranda lyderystės poreikis. Bendruomenė klesti, kai jai vadovauja veiksmingi lyderiai, ir kenčia, kai vadovauja neefektyvūs lyderiai, nesvarbu, ar tai būtų – vyriausybė, įmonė, bažnyčia, mokykla, sporto komanda ar klasė. Todėl lyderystės tyrinėjimas yra daugiau nei akademinis, lyderystės supratimas turi praktinę svarbą. Lyderystė geriausiai suprantama iš komunikacijos požiūrio taško. Veiksmingi lyderiai, naudodami savo iškalbą, pasiekia norimus rezultatus. (Johnson ir Hackman, 2018).

Mokytojo lyderystės raiška turi būti suderinta su formaliais įsipareigojimais, numatytais pareigybų aprašymuose. Esant tinkamam kontekstui, asmeninė kaita perauga į kitus (grupės, kolektyvo, organizacijos) lygmenis ir už organizacijos ribų. Lyderystė – tai daugialypis kintančios įtakos krypties procesas, kur pozityvus kolegų atsakas į kaitos iniciatyvą laikomas lyderystės požymiu. (Damkuvienė, Valuckienė ir kt., 2019) Neįmanoma mokinių įkvėpti pokyčiui, neįgijus jų pagarbos ir pasitikėjimo, todėl mokytojo lyderystė apima bendrų klasės vertybių kūrimą, visiems suprantamo tikslo nustatymą, galios pasidalijimą. Mokytojai turi veikti kaip lyderiai, gebantys identifikuoti veiksnius, trukdančius mokinių sėkmingam mokymuisi, ir inicijuoti priemones bei sprendimus šioms kliūtims įveikti. **Tikslas** – atskleisti teoriniu pagrindu lyderiaujančio mokytojo vaidmenį, užtikrinant vaiko teises ir gerovę.

Mokytojų lyderystė yra svarbi organizacinės kultūros sudedamoji dalis, susijusi su ugdymo ir aplinkos kokybe mokyklose. Tyrėjos Nedzinskaitė ir Barkauskaitė (2017) daro išvadą, kad mokytojo praktiniame darbe būtini gebėjimai yra bendravimas ir bendradarbiavimas, besimokančiųjų pažinimas ir supratimas, individualumo pripažinimas, besimokančiųjų pažangos skatinimas, inovatyvumas, kūrybiškumas, mokytojo-lyderio vaidmuo yra tiesiogiai susiję su tokiais transformuojančios lyderystės kompetencijos komponentais kaip intelektualinis stimuliavimas, individualizuotas svarstymas, įkvepianti motyvacija.

Faiezah ir Aris (2021) pabrėžia, kad mokytojų lyderystė reikšmingai prisideda prie mokyklos augimo, kuris apima tiek mokinių mokymosi pasiekimų gerinimą, įtraukios aplinkos kūrimą, tiek visos mokyklos bendruomenės stiprinimą. Pripažinę savo vaidmenį kaip vieną iš pagrindinių teigiamų pokyčių variklių, mokytojai turi suvokti, kad būtent jų nuoseklus darbas, siekis

tobulinti pedagoginę praktiką, aktyvus bendradarbiavimas profesinėje bendruomenėje ir atvirumas dalijantis patirtimi yra esminiai veiksniai, lemiantys tvarius ir prasmingus pokyčius mokykloje bei užtikrinant vaiko teises ir gerovę.

Gebėjimas kurti viziją – vienas svarbiausių lyderio įgūdžių. Lyderystei reikia atvirumo pokyčiams, kūrybingumo ir noro būti geriausiam. ***Mokytojo lyderystė, apimanti empatiją, motyvavimą, bendradarbiavimą, tinkamų pedagoginių metodų, priemonių taikymą, yra esminė kuriant palaikančią mokymosi aplinką, formuojant bendruomenę.***

Literatūra

Bilbokaitė, R., Bilbokaitė-Skiauterienė, I., Valuntinaitė, V. (2024). Įtraukiojo ugdymo įgyvendinimas: mokyklų vadovų patirtys valdant pokyčius. *Specialusis ugdymas*, 47, 5–19. VU leidykla [žiūrėta 2025-06-12]. Prieiga internete: <https://www.zurnalai.vu.lt/special-education/en/article/view/37477>

Bush, A., Grotjohann, N. (2020). Collaboration in teacher education: A cross-sectional study on future teachers' attitudes towards collaboration, their intentions to collaborate and their performance of collaboration. *Teaching and Teacher Education*, 88. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.102968>

Danilevičius, E. (2023). Mokytojo pašaukimas – atsakas į šiuolaikinius kultūrinius globalizmo iššūkius. *LOGOS - A Journal of Religion, Philosophy, Comparative Cultural Studies and Art*, 116, 68-76. <https://doi.org/10.24101/logos.2023.51>

Galkienė, A., Monkevičienė, O. (2023). Sėkmingas įtraukusis ugdymas: tvaraus ugdymo proceso modeliavimas: mokslo studija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. [žiūrėta 2025-06-14]. Prieiga internete: <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/c5f0de02-1858-4490-9694-ce28a10f2cb5/content>

Yukl, G. (2013). *Leadership in Organizations*. Pearson, Upper Saddle River, NJ.

Kaffemanienė, I., Giedraitienė, L., Jurevičienė, M., Kantanavičiūtė - Petružė, R., Musteikienė, G., Tomėnienė, L., Žymantienė, A., Bilbokaitė - Skiauterienė, I., Bilbokaitė, R. (2023). Specialioji pedagoginė pagalba tvariame švietime personalizuoto ugdymo kontekste. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. Prieiga internete: <https://www.knygynas.vu.lt/elektronines-knygos/specialioji-pedagogine-pagalba-tvariame-svietimui-personalizuoto-ugdymo-kontekste?limit=50>

Frèja, 5 m.

Miglè, 5 m.

TEATRAS LOPŠELYJE – DARŽELYJE „PURIENA“ – VAIKO KŪRYBOS IR GEROVĖS ERDVĖ

Dagna Volkovaitė

Klaipėdos m. l-d. Puriena

Įvadas

Teatras ikimokyklinio ugdymo įstaigoje yra svarbi kūrybinė erdvė, kurioje vaikas per vaidybą gali laisvai reikšti savo emocijas, patirtis ir vaizduotę. Dalyvaujamas teatrinėse veiklose darželyje, vaikas ugdo kūrybiškumą, kalbinę raišką, socialinius gebėjimus ir mokosi bendradarbiauti su bendraamžiais. Vaidyba padeda vaikui geriau pažinti save ir kitus, atpažinti bei įvardyti emocijas, o tai teigiamai veikia jo emocinę savijautą ir bendrą gerovę. Mokytojas šiame procese atlieka esminį vaidmenį – jis yra kūrybinio proceso iniciatorius ir lyderis, kuriantis saugią, palaikančią ir įtraukią ugdymo aplinką. Skatindamas vaikų saviraišką, iniciatyvumą ir pasitikėjimą savimi, mokytojas padeda kiekvienam vaikui patirti sėkmę ir džiaugsmą kūrybinėje veikloje. Teatrinė veikla darželyje tampa ne tik ugdymo priemone, bet ir svarbiu vaiko gerovės šaltiniu, stiprinančiu emocinį stabilumą, socialinius ryšius ir pozityvų mokytojo bei vaiko santykį.

Teatras lopšelyje - darželyje – tai kūrybinė ir emocinė erdvė, kurioje vaikas per vaidybą, judesį ir improvizaciją gali natūraliai pažinti save bei aplinkinį pasaulį. Teatrinė veikla sudaro sąlygas vaikui laisvai reikšti jausmus, mintis ir patirtis, kartu ugdant vaizduotę, kalbinę raišką ir socialinius gebėjimus. Įsitraukdamas į vaidmenis, vaikas mokosi suprasti skirtingas situacijas, įsijausti į kitų jausmus, spręsti konfliktus ir bendradarbiauti su bendraamžiais, o tai stiprina jo emocinę bei socialinę gerovę. **Tikslas** – atskleisti teatro lopšelyje – darželyje „Puriena“ vaiko kūrybos ir gerovės erdvės aspektus.

„Puriena“ darželyje vykstančios teatrinės veiklos ypač svarbios kuriant saugią ir palaikančią ugdymo aplinką, kurioje kiekvienas vaikas jaučiasi priimtas ir vertinamas. Vaidyba leidžia vaikui patirti sėkmę, įveikti drovumą, stiprinti pasitikėjimą savimi ir formuoti teigiamą savęs vertinimą. Kūrybinis procesas tampa svarbesnis už galutinį rezultatą, todėl vaikas skatinamas eksperimentuoti, klysti ir atrasti, patiriant džiaugsmą ir vidinį pasitenkinimą.

Mokytojo vaidmuo teatrinėje veikloje yra esminis – jis veikia kaip kūrybinio proceso organizatorius, pagalbininkas ir įkvėpėjas. Mokytojas, kurdamas pozityvią, įtraukiančią atmosferą, padeda vaikams atsiskleisti, drąsina jų iniciatyvumą ir palaiko individualią saviraišką. Tokiu būdu teatras darželyje tampa ne tik ugdymo metodu, bet ir reikšminga vaiko kūrybos, emocinės pusiausvyros ir gerovės erdve, prisidedančia prie visapusiško vaiko asmenybės ugdymo.

Literatūra

Armavičiūtė, V. (2013). *Leonas Jovaiša: nuo pedagogikos link edukologijos*. Vilniaus universiteto leidykla..

- Bitinas, B. (2011). *Edukologijos terminija: kokybė ir problemos*. Klaipėda: KU leidykla.
- Bitinas, B. (2013). *Rinkiniai edukologiniai raštai. I tomas*. Vilnius : Edukologija.
- Braslauskienė, R., Strazdienė, N., Jacynė, R., Ramanauskienė, S., Norvilienė A. (2022). Inkluzinio ugdymo patirtys: pedagogų nuomonė apie aktyvumo ir dėmesio sutrikimą turinčių vaikų ugdymą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. *Klaipėdos universiteto leidykla, 2022. p. 91*.
- Charitaki, G., Kourti, I., Gregory, J.L., Ozturk, M., Ismail, Z., Alevriadou, A., Spyridon-Georgios, S., Şehnaz Sakici, S., Demirel, C. (2022). Teachers' Attitudes Towards Inclusive Education: a Cross-National Exploration. *Trends in Psychology, Accepted: 7 October, 2022 Psicologia*.
- Davis, J., Elliott, S., (2023). [Young children and the environment: Early education for sustainability](#). Cambridge University Press. *Journal of Action Research Today in Early Childhood*.
- Dewey, J. (2013). *Demokratija ir ugdymas*. Klaipėda: Baltic printing house.

Žemyna, 6 m.

Goda, 6 m.

Stendiniai pranešimai

TINKAMOS DRAUSMINIMO PRIEMONĖS IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKO UGDYMO(SI) SĖKMEI

Dirmeikė Erika
Palangos sanatorinė mokykla

Įvadas											
Temos aktualumas. E. Laurinaičio (2023) teigimu, vaiko norų tenkinti negalima, nes toks suaugusiųjų elgesys gali pakenkti vaiko vystymuisi ir gerovei. Tačiau, siekiant užauginti laimingą ir sėkmingą žmogų, vaiko poreikiai privalo būti tenkinami. Toks požiūris į auklėjimą kelia iššūkių ugdytojams, nes įpareigoja atskirti, kas yra tikrieji vaiko poreikiai, kas – tik norai. Ši dilema išryškina mokslinę problemą, kuri formuluojama klausimu – Kokias drausminimo priemones taikyti ikimokykliniame amžiuje? Tyrimo tikslas – atskleisti, kokias drausminimo priemones taikyti ikimokykliniame amžiuje. Tyrimo tikslui pasiekti pasirinktas teorinis tyrimo metodas – mokslinės literatūros analizė.											
Tyrimo radiniai											
1 lentelėje pateikiamos tinkamos drausminimo priemonės ikimokyklinio amžiaus vaikams. Tam, kad šios priemonės būtų veiksmingos, suaugusieji turi tarpusavyje susitarti dėl aiškių ir nuoseklių taisyklių – kas vaikui leidžiama, o kas draudžiama. Vieningas požiūris ir bendras suaugusiųjų sutarimas padeda vaikui suprasti elgesio ribas ir pasekmes, įgalina prisiimti atsakomybę už savo veiksmus, stiprina savarankiškumą, kritinį mąstymą ir kitus svarbius gebėjimus (Bortkevičienė, 2020; Laurinaitis, 2023). 1 lentelė. Tinkamos drausminimo priemonės (sudaryta autoriaus, 2026 remiantis J. Bortkevičiene, 2020) <table> <tr> <th>NATŪRALI PASEKMĖ</th><th>LOGIŠKA PASEKMĖ</th><th>GALIMYBĖ RINKTIS</th><th>PERDĖTAS TAISYMAS.</th></tr> <tr> <td>Natūrali pasekmė padeda vaikui suprasti, kas atsitinka, kai nesilaikoma taisyklių, susitarimų. Pvz., jei vaikas palieka savo žaislus lauke be priežiūros, natūrali pasekmė – žaislai dingsta. Tokiu būdu, kai vaikas pats pajunta savo elgesio pasekmes, jis greičiau padaro išvadas, nei tuomet, kai suaugęs žmogus pamokslauja vaikui.</td><td>Logiška pasekmė yra susijusi su konkrečiu vaiko veiksmu ir vaikui turi būti aiškiai suprantama. Pvz., jei vaikas netinkamai elgiasi parduotuvėje, logiška pasekmė gali būti išėjimas iš parduotuvės. Svarbu paaiškinti vaikui, kodėl taip atsitiko, ir priminti, ko tikėtis kitą kartą, kad vaikas galėtų pasimokyti iš savo elgesio.</td><td>Galimybė rinktis skatina savarankiškumą, atsakomybę, įgalina vaiką priimti sprendimus. Tačiau per daug pasirinkimų gali sukelti sumaištį. Todėl geriausia pasiūlyti kelis pasirinkimo variantus (2–5). Pvz., paklausti vaiko, kurias pirštines jis norėtų mautis – raudonas ar mėlynas?</td><td>Perdėtas taisyklas padeda vaikui suprasti, kokio elgesio iš jo tikimasi. Pvz., jei vaikas tranko duris, suaugusieji turi ramiai paimti vaiką už rankos ir parodyti, kaip taisyklingai atidaryti ir uždaryti duris. Tai būtina daryti kantriai, kelis kartus, kad vaikas galėtų aiškiai suprasti elgesio taisykles.</td></tr> </table>				NATŪRALI PASEKMĖ	LOGIŠKA PASEKMĖ	GALIMYBĖ RINKTIS	PERDĖTAS TAISYMAS.	Natūrali pasekmė padeda vaikui suprasti, kas atsitinka, kai nesilaikoma taisyklių, susitarimų. Pvz. , jei vaikas palieka savo žaislus lauke be priežiūros, natūrali pasekmė – žaislai dingsta. Tokiu būdu, kai vaikas pats pajunta savo elgesio pasekmes, jis greičiau padaro išvadas, nei tuomet, kai suaugęs žmogus pamokslauja vaikui.	Logiška pasekmė yra susijusi su konkrečiu vaiko veiksmu ir vaikui turi būti aiškiai suprantama. Pvz. , jei vaikas netinkamai elgiasi parduotuvėje, logiška pasekmė gali būti išėjimas iš parduotuvės. Svarbu paaiškinti vaikui, kodėl taip atsitiko, ir priminti, ko tikėtis kitą kartą, kad vaikas galėtų pasimokyti iš savo elgesio.	Galimybė rinktis skatina savarankiškumą, atsakomybę, įgalina vaiką priimti sprendimus. Tačiau per daug pasirinkimų gali sukelti sumaištį. Todėl geriausia pasiūlyti kelis pasirinkimo variantus (2–5). Pvz. , paklausti vaiko, kurias pirštines jis norėtų mautis – raudonas ar mėlynas?	Perdėtas taisyklas padeda vaikui suprasti, kokio elgesio iš jo tikimasi. Pvz. , jei vaikas tranko duris, suaugusieji turi ramiai paimti vaiką už rankos ir parodyti, kaip taisyklingai atidaryti ir uždaryti duris. Tai būtina daryti kantriai, kelis kartus, kad vaikas galėtų aiškiai suprasti elgesio taisykles.
NATŪRALI PASEKMĖ	LOGIŠKA PASEKMĖ	GALIMYBĖ RINKTIS	PERDĖTAS TAISYMAS.								
Natūrali pasekmė padeda vaikui suprasti, kas atsitinka, kai nesilaikoma taisyklių, susitarimų. Pvz. , jei vaikas palieka savo žaislus lauke be priežiūros, natūrali pasekmė – žaislai dingsta. Tokiu būdu, kai vaikas pats pajunta savo elgesio pasekmes, jis greičiau padaro išvadas, nei tuomet, kai suaugęs žmogus pamokslauja vaikui.	Logiška pasekmė yra susijusi su konkrečiu vaiko veiksmu ir vaikui turi būti aiškiai suprantama. Pvz. , jei vaikas netinkamai elgiasi parduotuvėje, logiška pasekmė gali būti išėjimas iš parduotuvės. Svarbu paaiškinti vaikui, kodėl taip atsitiko, ir priminti, ko tikėtis kitą kartą, kad vaikas galėtų pasimokyti iš savo elgesio.	Galimybė rinktis skatina savarankiškumą, atsakomybę, įgalina vaiką priimti sprendimus. Tačiau per daug pasirinkimų gali sukelti sumaištį. Todėl geriausia pasiūlyti kelis pasirinkimo variantus (2–5). Pvz. , paklausti vaiko, kurias pirštines jis norėtų mautis – raudonas ar mėlynas?	Perdėtas taisyklas padeda vaikui suprasti, kokio elgesio iš jo tikimasi. Pvz. , jei vaikas tranko duris, suaugusieji turi ramiai paimti vaiką už rankos ir parodyti, kaip taisyklingai atidaryti ir uždaryti duris. Tai būtina daryti kantriai, kelis kartus, kad vaikas galėtų aiškiai suprasti elgesio taisykles.								
Išvados											
Natūrali pasekmė, logiška pasekmė, galimybė rinktis ir perdėtas taisyklas yra ikimokyklinio amžiaus vaikams tinkamos drausminimo priemonės. Šios priemonės padeda vaikams suprasti elgesio ribas, prisiimti atsakomybę už savo elgesį, skatina savarankiškumą, kritinį mąstymą, norą mokytis bendrauti, bendradarbiauti, derėtis, prašyti pagalbos ir kt. Suaugusiųjų stabilumas ir nuoseklumas taikant šias priemones padeda vaikams jaustis saugiai, sudaro tinkamas sąlygas augti, tobulėti ir pasiekti ugdymo(si) sėkmę.											

Leonas, 6 m.

Adèle, 6 m.

VAIKO TEISIŲ IR PAREIGŲ UGDYMO SOCIALINIAI IR EDUKACINIAI ASPEKTAI

Viktorija Jurkuvienė

Klaipėdos universitetas

Įvadas

Temos aktualumas. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 1 straipsnyje yra nustatyta, kad „vaiku laikomas kiekvienas žmogus, neturintis 18-os metų“. Vaikystė – tai socialinė kategorija, skirianti vaikus nuo suaugusiųjų. Vaiko teisės – tai paprasčiausios žmogaus teisės. Jos apima, vaiko kaip individo apsaugą, ir aplinkos, kurioje visiems vaikams užtikrinamas pilnavertis vystymasis kūrimą. Vaikystėje be teisių egzistuoja ir pareigos. Pareigos kartu su teisėmis (jų vienovė) ir sudaro teisę.

Tyrimo problema. Vaiko teisių ir pareigų ugdymas yra svarbus bet kuriame vaiko amžiuje. Vaiko teisių ir pareigų ugdymas integruotas į visą ugdymo procesą. Tačiau vis dar iškyla sunkumų, jog tai nėra atliekama sistemingai plečiant vaikų žinias, o priklauso nuo ugdytojo pasirinkimo bei siekio plėsti vaikų supratimą jų pačių teisių ir pareigų tema.

Tyrimo tikslas. Atskleisti vaiko teisių ir pareigų ugdymo socialinius ir edukacinius aspektus.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.

Pagrindiniai tyrimo rezultatai/radiniai

Kas yra vaiko teisės? Vaiko teisės yra tos pačios žmogaus teisės. Vaikai nėra vien apsaugos gavėjai, jie patys yra teisių subjektai. Vaikai yra visų žmogaus teisių bei pagrindinių teisių turėtojai ir subjektai pagal specialias teisės normas, vaikams taikomas dėl jų išskirtinumo. Vaiko teisės apima: vaiko kaip individo apsaugą, ir aplinkos, kurioje visiems vaikams užtikrinamas pilnavertis vystymasis kūrimą. Vaiko teisės apibūdina universalų bei ypatingą vaikystės statusą.

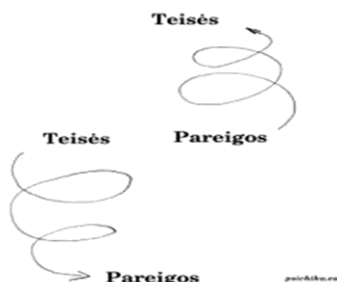
Kokios yra vaiko pareigos? Pareiga – tai, kas būtina, privaloma atlikti. Visos vaikų pareigos kyla iš vaiko teisių, nes teisės be pareigų neegzistuoja, o pareigos neveikia be teisių.

Vaiko teises ir pareigas reglamentuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, o Lietuvos Respublikos Civilinio Kodekso 3 knygoje „Šeimos teisė“ yra nustatytos tiek vaiko teisės (3.161 str.), tiek ir pareigos (3.162 str.), jų vykdymą užtikrinantys subjektai (3.163 str.), paties vaiko dalyvavimas įgyvendinant jo teises (3.164 str.). Ypatingas vaiko apsaugos būtinumas tarptautiniu mastu jau buvo numatytas 1959 metais priimtoje pirmojoje tarptautinėje sutartyje – Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijoje. Konstitucinės pareigos nurodo: „Tėvų pareiga (ir teisė) auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti“ (38 str.); „Vaikų pareiga gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą“ (38 str.); „Asmenims iki 16 metų pareiga mokytis“ (41 str.).

Vaiko teisių ir pareigų ugdymo edukaciniai aspektai. Svarbu ugdant supratimą apie vaiko teises ir pareigas pasitelkti įvairius ugdymo metodus ir priemones:

- priemonės: plakatai, knygos, lankstinukai, piešiniai ir kt.
- metodai: žaidimai, viktorinos, pokalbiai, diskusijos, konkursai ir kt.

Labai svarbu į vaiko teisių ir pareigų ugdymo procesą įtraukti visus vaikus.

Išvados

Vaiko teisių ir pareigų socialiniai ir edukaciniai ugdymo aspektai apima pačių vaiko teisių ir pareigų supratimą, numatyti tinkamą teisių ir pareigų apibūdinimą bei taikyti pačius įvairiausius ugdymo metodus bei priemones.

Benita, 6 m.

Jonas, 6 m.

**VAIKYSTĖS PEDAGOGIKOS STUDIJŲ PROGRAMOS STUDENTŲ
PARENGTI STENDINIAI PRANEŠIMAI**

Gabija, 6 m.

ŽAIDIMAS – VAIKO TEISĖ IR NATŪRALUS MOKYMOSI BŪDAS

Auksė Mockutė, Agnė Zabitytė
Klaipėdos universitetas

Ivadas
Temos aktualumas. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija (1989) nurodo, kad „Kiekvienas vaikas turi teisę į poilsį ir laisvalaikį, žaisti ir užsiimti pramogine veikla, atitinkančia vaiko amžių, bei laisvai dalyvauti kultūriniame gyvenime ir mene“. Žaidimas yra būtinas siekiant skatinti bendravimą ir ugdyti socialines vertybes, kurios daro įtaką visuomenės formavimuisi (Lai, Low, 2018). Politikos formuotojai, tyrėjai ir pedagogai pabrėžia, kad mokymasis per žaidimą yra tinkamas vaiko raidai, nes jis pasitelkia prigimtinių mokyklinio amžiaus vaikų smalsumą ir padeda lengviau įveikti dažnai sudėtingą perėjimą iš darželio į mokyklą. Tačiau vis dar trūksta įrodymų ir praktinių gairių, kaip veiksmingai taikyti mokymąsi per žaidimą formalioje mokyklinėje aplinkoje ir kokios sąlygos lemia jo sėkmę (Parker, Thomsen, Berry, 2022). Tyrimo problema. Kaip mokymasis per žaidimą veikia vaiko ugdymą ir kokių sąlygų reikia jo veiksmingumui? Tyrimo tikslas. Išanalizuoti mokymosi per žaidimą reikšmę vaiko ugdymo procesui ir nustatyti, kokios pedagoginės sąlygos daro įtaką sėkmingam šio metodo taikymui. Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.
Pagrindiniai tyrimo radiniai
Žaismingas ugdymo požiūris apima įvairias veiklas, kuriose žaidimas tampa pagrindiniu mokymosi būdu. Tai gali būti tiek vaikų pačių inicijuotas žaidimas, tiek mokytojo vadovaujamas ar organizuotas žaidimas. Tokiu būdu mokymasis vyksta per džiaugsmą, aktyvumą, prasmę, pasikartojimą ir socialinį bendravimą (Zosh, Hirsh-Pasek, Hopkins, Jensen, Liu, Neale, Solis, Whitebread, 2018). Toks požiūris padeda vaikams labiau įsitraukti į veiklas, didina jų motyvaciją mokytis ir skatina aktyvų dalyvavimą. Žaismingos pedagogikos esmė – sujungti žaidimą ir mokymąsi taip, kad jie taptų viena visuma, o vaikas galėtų mokytis tiek per laisvą žaidimą, tiek dalyvaudamas mokytojo suplanuotose veiklose (Zosh ir kt., 2018; Parker ir kt., 2022). Norint to pasiekti, mokytojas naudoja įvairias strategijas ir metodus, kurie padeda įtraukti žaidimą į kasdienį ugdymą. Pedagogas, siekdamas užtikrinti mokymąsi per žaidimą, pirmiausia kuria aplinką, kurioje vaikai jaučiasi saugūs, girdimi ir gali laisvai tyrinėti, improvizuoti bei priimti sprendimus. Jis sudaro sąlygas vaikams įsitraukti į veiklas, kurios skatina smalsumą, kūrybiškumą ir bendradarbiavimą, o mokymosi procesas vyksta per aktyvų bandymą, klausimų kėlimą ir idėjų išbandymą. Mokytojas stebi vaikų veiklą, reaguoja į jų iniciatyvas, palaiko jų idėjas ir padeda joms vystytis, užuot griežtai kontroliavęs žaidimo eigą. Žaidimo metu pedagogas palaiko atmosferą, kurioje leidžiama rizikuoti, klysti ir bandyti iš naujo, todėl vaikai jaučiasi motyvuoti ir drąsiai įsitraukia į mokymosi procesą. Taip mokytojas padeda vaikams natūraliai mokytis per žaidimą ir kartu stiprina jų pasitikėjimą savimi bei norą aktyviai tyrinėti pasaulį (Mardell, Ryan, Krechevsky, Baker, Schulz, Constant, 2023). Žaisdami vaikai mokosi planuoti ir įgyvendinti savo idėjas, spręsti problemas, naudoti vaizduotę, taikyti matematikos, gamtos ir judėjimo žinias praktikoje, lavinti logiką ir analitinį mąstymą, bendrauti ir susitarti su kitais, ugdyti estetinius įgūdžius ir džiaugtis savo pasiekimais. Mokymasis per žaidimą nėra skirtas vien priešmokyklinio amžiaus vaikams. Pradinėse klasėse žaidimo galimybės padeda vaikams geriau įsisavinti akademines sąvokas ir didina mokymosi motyvaciją. Iš tiesų, du svarbiausi dalykai, kuriuos ugdo žaidimas, yra susidomėjimas ir motyvacija. Be to, žaidimas ugdo kūrybiškumą ir vaizduotę – savybes, būtinas gebėjimui prisitaikyti, patirti džiaugsmą ir kurti naujoves. Žaismingas ir aktyvus įsitraukimas į mokymosi procesą stiprina vaikų kūrybines galias, o galimybė praktiškai tyrinėti temas ir spręsti problemas atveria erdvę mąstymui, tyrinėjimui ir savarankiškumui (Borisova, Choi, Llewellyn, Hyson, Lin, 2018).
Išvados
Žaidimas yra vaiko teisė, kuri skatina jo motyvaciją ir susidomėjimą. Mokymasis per žaidimą padeda vaikui geriau įsisavinti žinias ir įsitraukti į ugdymo procesą. Mokytojo kūrybiškumas ir palanki aplinka užtikrina, kad ši vaiko teisė būtų tinkamai įgyvendinta ugdymo įstaigoje.

Greta, 6 m.

Gabija, 6 m.

AR „ŠVELNUS PLIAUKŠTELĖJIMAS“ YRA SMURTAS? FIZINIO SMURTO SĄSAJOS VAIKO TEISĖS Į APSAUGĄ NUO SMURTO KONTEKSTE

Kvekšaitė Rimantė ir Montvilaitė Elija

Klaipėdos universitetas socialinių ir humanitarinių mokslų fakultetas

Ivadas
Temos aktualumas. Smurtas prieš vaikus išlieka viena opiausių visuomenės problemų, turinčių ilgalaikių pasekmių vaiko fizinei ir psichinei sveikatai (Butchart et al., 2006; WHO, 2018). Pasaulio sveikatos organizacija smurtą apibrėžia kaip sąmoningą fizinės jėgos ar galios panaudojimą prieš vaiką, galintį sukelti realią ar potencialią žalą jo sveikatai ar orumui (Krug et al., 2002). Tokia praktika gali turėti neigiamų psichologinių pasekmių ir formuoti smurto toleravimą kaip normą. Todėl šios temos aktualumą lemia būtinybė stiprinti visuomenės sąmoningumą ir užtikrinti vaiko teisę į apsaugą nuo bet kokio smurto (JTO, 2006). Tyrimo problema. Ar visuomenėje toleruojamas „švelnus pliaukštelėjimas“ neprieštarauja vaiko teisei į apsaugą nuo smurto? Tyrimo tikslas. Išsiaiškinti, ar „švelnus pliaukštelėjimas“, kaip auklėjimo būdas yra laikomas fizinio smurto forma. Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.
Pagrindiniai tyrimo rezultatai/radiniai
Remiantis „<i>Spinter Research</i>“ atliktu tyrimu 2024 m. gyventojų požiūris į fizinės bausmės vaikams keičiasi. 55 % gyventojų fizinės bausmės vertina kaip smurtą prieš vaikus, kai 2021 m. taip manė tik 41 %. Vis dėlto apie 40 % respondentų vis dar pateisina fizinio poveikio priemones, o tai rodo, kad tradiciniai auklėjimo modeliai visuomenėje dar vis išlieka. 2024 m. Lietuvoje užfiksuoti 3 652 galimo smurto prieš vaikus atvejai, iš kurių dažniausiai pasitaikė fizinis smurtas (72 % visų atvejų) (VTAS, 2024). Tai rodo, jog nors teisinis fizinių bausmių draudimas galioja jau nuo 2017 m., vertybiniai pokyčiai visuomenėje vyksta lėčiau nei teisiniai. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 19 straipsnyje bei Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nustatyta, kad sprendžiant visus su vaiku susijusius klausimus pirmiausia turi būti užtikrinami geriausi vaiko interesai (JTO, 1989). Tėvai gali auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus tik tol, kol tai nepažeidžia vaiko teisių ir orumo. Tyrimai rodo, kad net „švelnus pliaukštelėjimas“ daro neigiamą poveikį vaiko emocinei raidai ir santykiui su tėvais (Gershoff & Grogan-Kaylor, 2016; WHO, 2018). Pasauliniai tyrimai rodo, kad tėvai dažnai panaudoja stipresnę jėgą, nei ketino, pliaukštelėdami vaikui — du iš penkių pripažįsta, kad jėgos intensyvumas buvo didesnis nei planuota (University College London). Neuromoksliniai duomenys patvirtina, kad streso situacijose žmogus natūraliai praranda jėgos kontrolę, todėl fizinė bausmė lengvai peržengia ribą tarp „auklėjimo“ ir smurto. (Kirwaun & Bassett, 2008; Shergill et al., 2003). Nepaisant teisinio fizinių bausmių draudimo, visuomenėje išlieka įsitikinimas, kad „pliaukštelėjimas“ yra tinkamas auklėjimo būdas. Viena iš priežasčių – asmeninė patirtis: daugelis suaugusiųjų vaikystėje patys patyrė fizinį drausminimą ir todėl nesąmoningai jį laiko priimtinu (Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children, 2013). Kita priežastis – stresas ir emocijos, kai tėvai pliaukšteli vaikui ne auklėjimo, o emocinės reakcijos vedini. Galiausiai, trūksta žinių apie pozityvius auklėjimo metodus, kurie grindžiami pagarba vaiko orumui ir fiziniam neliečiamumui.
Išvados
Atlikta analizė atskleidžia, kad „švelnus pliaukštelėjimas“ atitinka fizinio smurto požymius ir prieštarauja vaiko teisei į apsaugą nuo smurto. Nors daugėja žmonių, pripažįstančių fizinį poveikį kaip smurto formą, vis dar išlieka dalis visuomenės, pateisinančios tokį elgesį. Tai rodo, kad vien tik teisinės priemonės nėra pakankamos stabdant smurtą prieš vaikus, būtina nuosekliai stiprinti visuomenės švietimą ir tėvų kompetencijas. Fizinės bausmės, nepaisant jų intensyvumo, neskatina teigiamų auklėjimo rezultatų ir gali turėti ilgalaikių neigiamų pasekmių vaiko emocinei raidai bei psitikėjimui suaugusiaisiais.

Auksè, 6 m.

Aronas, 6 m.

KAI VAIKAS TIKI SAVIMI

Augustė Gedvilaitė, Akvilė Baubkutė

Klaipėdos universitetas

Išvadas

Temos aktualumas. Vaiko konstitucijoje pabrėžiama, kad vaikas turi teisę į savo nuomonę ir gali ją reikšti. Visi vaiką supantys suaugusieji įskaitant jo tėvus/globėjus, artimuosius bei pedagogus turėtų sudaryti tinkamas sąlygas, kuriose vaiko tikėjimas savimi natūraliai auga. Save žeminantys, nuvertinantys ir sumenkinantys žodžiai iš vaikų lūpų nuskamba dažnai. Vaiko teisių gynėjai ir socialiniai darbuotojai dažnai dalinasi savo patirtimis, kad bendraujant su vaiku išgirsta tokius save sumenkinančius žodžius kaip: „esu per kvailas“, „negražus“, „gerą pažymį gavau tik atsitiktinumo dėka“. Anot vaiko teisių gynėjų, pasitikėjimo savo jėgomis trūkumas jauną, bet savo jėgomis abejojančią žmogų lydi kone kiekviename žingsnyje. Tad suaugusiųjų tikslas – ieškoti atsakymo, kaip vaiką mokyti meilės ir pagarbos ne tik kitiems, bet ir sau (VVTAIT, 2024)

Tyrimo problema. Vaiko pasitikėjimo savimi trūkumas.

Tyrimo tikslas. Išsiaiškinti kokia yra vaiko pasitikėjimo savimi reikšmė jo gyvenimui ir kaip jį skatinti.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.

Pagrindiniai tyrimo rezultatai/radiniai

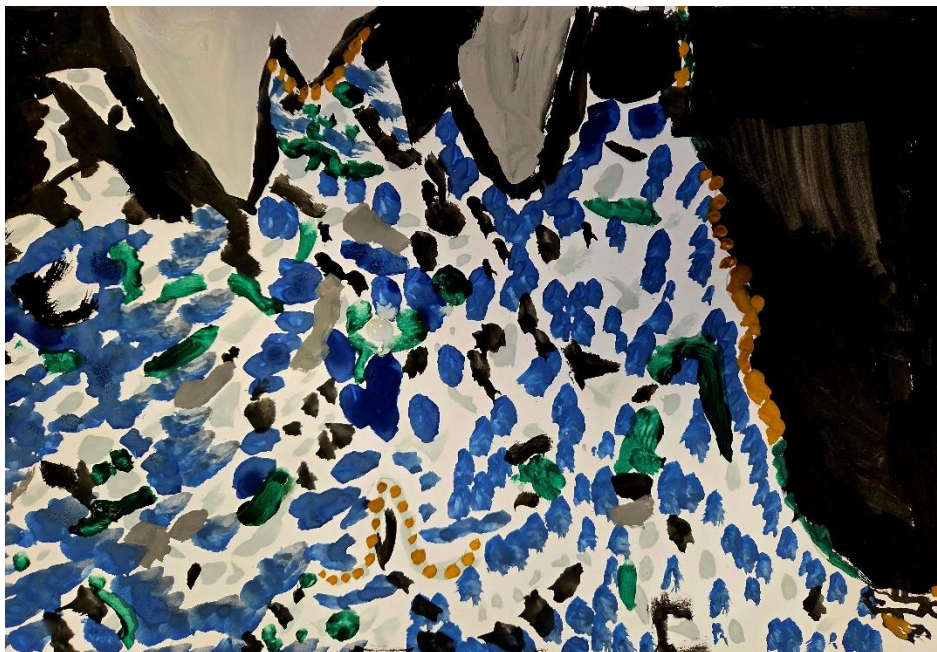
Vaiko tikėjimas savimi yra glaudžiai susijęs su jo emocine gerove, socialiniais įgūdžiais ir mokymosi pasiekimais. Tyrimai rodo, kad kai vaikas turi teigiamą savęs suvokimą ir jaučiasi vertinamas, jis labiau įsitraukia į mokymąsi, geba bendradarbiauti ir pasiekia geresnių rezultatų (Wikman, Allodi, Ferrer-Wreder, 2022). Labai svarbu yra ugdyti vaiko pasitikėjimą savimi per paskatinimus. Jeigu vaikas savo noru dalyvauja mokymosi procese, pasiekęs kažkokį rezultatą jis pajaus didžiulį pasitenkinimą, o tai, tikėtina, padės suprasti, jog savo jėgomis galima pasiekti viską, ko nori. „Aš galiu!“, „Man pavyko!“, „Aš tai padariau!“ – yra itin svarbūs pasiekimai vaiko gyvenime, stiprinantys jo pasitikėjimą savimi, todėl kiekvieną kartą, kai vaikas mokosi kažko naujo, labai svarbu skatinti nuoširdžias jo pastangas (Gabriūnaitė, 2023). Teisingą požiūrį ir pagarbą vaiko orumui bei savivertei lemia keletas veiksnių. Tai valstybės nustatyti įstatymai, šeima, mokykla, neformalios ugdymo institucijos, bendraamžiai, žiniasklaida (Spātārelu, 2019). Kiekviena iš šių institucijų turi savo veiklos sritį ir daro didelę įtaką vaikų pasitikėjimui savimi (Mockutė, 2024). Yra labai svarbu visoms šioms institucijoms gerbti vaikų nuomonę, bei skatinti juos - taip didinant jų pasitikėjimą savimi, nes kiekvienas vaikas turi teisę kažką kurti, išmokyti, pažinti, o tai padaryti gali pasitikėdamas savimi.

25 būdai stiprinti vaiko pasitikėjimą savimi

Besąlygiškai mylėkite	Kreipkitės vardu	Suteikite pareigų pagal amžių	Žaiskite kartu	Prašykite pagalbos
Pasitikėkite vaiku	Paklauskite jo(s) nuomonės	Planuokite laiką kartu	Leiskite priimti sprendimus savarankiškai	Skirkite nepertraukiamo dėmesio
Pasakokite pozityvius dalykus apie vaiką kitiems girdint	Nelyginkite su kitais	Pagirkite	Mokykite savo pavyzdžiu, o ne tik žodžiais	Iškabinkite vaiko nuotraukas ir darbelius
Mokykite išsikelti ir siekti tikslų	Drąsinkite išmėginti naujus dalykus	Padėkite atrasti gabumus ir pomėgius	Nesėkmės atveju padrąsinkite bandyti iš naujo	Paklauskite kaip vaikas jaučiasi
Koreguokite elgesį, o ne asmenybę	Bendraukite su pozityviais žmonėmis	Įvertinkite pastangas	Apkabinkite	Pozityviai kalbėkite apie save

Išvados

Vaiko pasitikėjimą savimi teigiamai veikia duodami paskatinimai. Vaiko pasitikėjimą savimi stiprinti gali šeima, mokyklos bendruomenė, bendraamžiai ir kiti. Norint, kad ši savybė plėtotųsi natūraliomis sąlygomis svarbi palaikanti aplinka – rekomenduojama domėtis vaiko interesais, jausmais, įvertinti dedamas pastangas, išklausti jo nuomonę. Svarbus ir fizinis kontaktas bei pozityvaus elgesio modeliavimas – tik tokiu atveju, kai vaikas jaučiasi matomas, jis gali kurti, išmokyti ir pažinti.

Adomas, 6 m.

Benas, 6 m.

VAIKO TEISĖ Į NEDISKRIMINAVIMĄ

Iveta Bardauskaitė, Dija Trepšaitė
Klaipėdos universitetas

Įvadas

Temos aktualumas. Anot Jungtinių tautų konvencijos (1995) - niekas neturi teisės mus diskriminuoti dėl to, kas mes esame ir kaip gyvename. Kiekvienas vaikas, nepriklausomai nuo savo, jo tėvų ar kitų jo atstovų pagal įstatymą savo lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, sveikatos būklės, religijos, etninės priklausomybės ar kitų aplinkybių, turi teisę į nediskriminavimą. Nepaisant tarptautinių įsipareigojimų, nediskriminavimo principų įgyvendinimas lieka nenuoseklus. Dažnai susiduriama su kliūtimis nepaisant įstatymų. Įtrauktis švietime yra būtina, tačiau ji yra ne visada visiškai įgyvendinama, todėl atsiranda prieigos ir paramos spragų (Waisath, McCormack, Stek, Heymann, 2022). Diskriminacija daro didelę įtaką vaiko psichinei sveikatai ir pasireiškia įvairiais būdais.

Tyrimo problema. Kaip diskriminacija veikia vaiko emocinę gerovę?

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti kaip diskriminacija veikia vaikų emocinę gerovę ir pasiūlyti būdus, galinčius sumažinti jos pasireiškimą.

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.

Pagrindiniai tyrimo rezultatai/radiniai

Tyrimai patvirtina, kad vaikystė yra esminis laikotarpis, kai formuojasi rasinė, etninė ir socialinė tapatybė. Kasdienės patirtys, suaugusiųjų elgesys ir šeimos nuostatos daro tiesioginę įtaką tam, kaip vaikas mato save ir kitus (VŠĮ „Vaikų linija“, 2012).

Vaikai perima tėvų, globėjų ar bendraamžių diskriminacines pažiūras, o tai sukelia emocinio nesaugumo, nepasitikėjimo ir įtampos jausmus (VŠĮ „Vaikų linija“, 2012).

Diskriminacija prilyginama psichologiniam smurtui. Laikui bėgant vaike besikaupiantis stresas gali daryti neigiamą poveikį jo psichinei sveikatai. Moksliniai tyrimai rodo, kad diskriminacija kelia nuolatinį nerimą, gali sukelti depresiją, skatina socialinę izoliaciją, sutrikdo emocinės reguliacijos įgūdžius. (UNICEF, 2022).

Diskriminaciją skatinantys veiksniai:

- Artimoje socialinėje aplinkoje vyraujančios nuostatos.
- Socialinis spaudimas.
- Sumažėjęs asmeninės atsakomybės jausmas (požiūris, kad yra kitų žmonių, kurie gali prisidėti).
- Stereotipinis mąstymas, „etikečių klajavimas“.
- Empatijos ir tolerancijos trūkumas.
- Socialinės medijos.

Rekomendacijos kaip mažinti diskriminavimo raišką:

- Bendradarbiavimą skatinančių veiklų organizavimas mokykloje.
- Žinių apie kitas kultūras didinimas.
- Palaikymo teikimas diskriminaciją patyrusiems vaikams.
- Reagavimas į žeminantį kitų elgesį.
- Skatinamas vaikų tarpusavio bendravimas.
- Tolerancijos ir pagarbos ugdymo šeimoje skatinimas tėvų švietimu.

Rekomendacijos intervencijai:

Mokyklos programos: atsižvelgiant į diskriminacijos daromą didžiulį poveikį vaiko psichinei sveikatai, mokyklos specialistai turėtų būti pasirengę spręsti šias problemas ir teikti paramą nukentėjusiems vaikams. Siekiant pagerinti vaikų psichinę sveikatą, būtina įgyvendinti švietimo programas, sąmoningumo ugdymo mokymus ir viešąją politiką, kuria siekiama mažinti esama stigmą ir diskriminavimo raišką (Torales et al., 2023).

Išvados

Siekiant pagerinti vaikų psichinės gerovės rezultatus pravartu imtis šių priemonių: įgyvendinti švietimo programas, sąmoningumo ugdymo mokymus ir viešąsias politines priemones, kuriomis siekiama mažinti diskriminavimo ir vyraujančių stigmų raišką.

Joré, 6 m.

Nojus, 7 m.

Vaiko teisė į saugią bei sveiką aplinką

Greta Eigelytė, Anastasija Polivanova, Miglė Urbonavičiūtė

Klaipėdos universitetas

Ivadas

Temos aktualumas. Saugumas yra vienas pagrindinių žmogaus poreikių, ypač svarbus vaikystėje. Saugi vaikui aplinka – tai tokia aplinka, kuri atliepia vaiko poreikius pagal jo amžių ir raidą, užtikrindama fizinę, emocinę ir socialinę gerovę. Ankstyvoje vaikystėje didžiausią saugumo jausmą vaikui suteikia jo artimiausia aplinka – tėvai ir pedagogai.

Tyrimo problema. Nepaisant stiprios teisinės bazės, praktikoje dar egzistuoja spragų užtikrinant visiems vaikams lygias galimybes naudotis teise į saugią bei sveiką aplinką. Socialinės rizikos šeimų, institucijų bendradarbiavimo ir vaikų dalyvavimo savo gerovės užtikrinime klausimai tebėra iššūkiai Lietuvoje.

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti mokslinės literatūros bei teisinių dokumentų duomenis ir atskleisti galimus aktualius sprendimo būdus šia tema.

Tyrimo metodai. Mokslinių straipsnių ir dokumentų analizė.

Pagrindiniai tyrimo rezultatai/radiniai

„Nepriežiūra gali būti ne tik fizinė, bet ir emocinė – kai vaikas apleistas emociškai, ignoruojamas jo egzistavimas, neatsižvelgiama į poreikius, raidą, amžiaus tarpsnius, sveikatos būklę, neleidžiama eiti į mokyklą, socializuotis, neleidžiama turėti draugų, su vaiku nebendruojama ir pan.“, – sako I. Skuodienė. (Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos).

Pasiūlymai kaip įgyvendinti „vaiko teisės į saugią bei sveiką aplinką“ būdai	
Nuolat teikti žinias apie sveikatą	Ugdomas vaiko supratimas apie sveikatą ir fizinę gerovę
Dienotvarkės, atitinkančios vaiko poreikius užtikrinimas	Padėti vaikui planuoti jo laiką, mėgstamus užsiėmimus, laisvalaikį, mokyklos laiką
Tėvų siekis aktyviai dalyvauti vaiko gyvenime	Bendrauti, domėtis vaiko veikla, jo poreikiais, kartu leisti laisvalaikius
Saugumo namų aplinkoje užtikrinimas	Sukurti vaikui tokią aplinką namuose, kurioje jis jausis saugus, mylimas, ramus. Užtikrint, jog jo poreikiai būtų išpildyti
Saugumo už namų ribų (laukas, mokykla, būreliai...) aplinkoje užtikrinimas	Prižiūrėti vaiką jam išėjus į lauką, užtikrinti, jog vietos, kuriose jis leidžia laiką yra saugios ir patvarios, supažindinti su pavojais kylančiais bendraujant su nepažįstamais
Emocinio saugumo užtikrinimas	Stengtis užtikrinti, jog vaikas jaustųsi emociškai gerai visur, kur eina, skleisti pozityvias emocijas bei atvirai bendrauti su vaiku

Stengiantis įgyvendinti šiuos pasiūlymus didėja šansas sumažinti traumų, ligų riziką, pagerėti vaiko fizinei bei emocinei sveikatai, vaikas gali pradėti jaustis labiau savimi bei kitais pasitikintis, ramus. To pasakoje, mažėja ir stresas nerimas, neigiamos emocijos. Saugi aplinka skatina teigiamą socialinių įgūdžių vystymąsi, vaikui lengviau mokytis, spręsti konfliktus, bendrauti su aplinkiniais. Gerėja akademiniai pasiekimai, jis lengviau priima informaciją, pasiekia geresnių mokymosi rezultatų.

Išvados

Svarbu suteikti vaikui reikiamos informacijos apie sveiką gyvenseną, kad nuo ankstyvos vaikystės įgyti sveikos gyvensenos įgūdžiai taptų įpročiu. Taip pat ugdymo įstaigose svarbu turėti vaiko teisių apsaugos galimų pažeidimų prevencijos sistemą, nuolat vertinti atliktus darbus ir užtikrinti grįžtamąją informaciją, siekiant nuolatinio tobulėjimo. Tai padeda vaikui įgyti saugumo, atsakomybės jausmus, skatina norą vystytis ir tobulėti.

Adas, 6 m.

Adomas, 5 m.

VAIKO TEISĖ Į SAVIRAIŠKOS LAISVĘ

Kamilė Karčauskytė, Rasa Eitutytė
Klaipėdos universitetas

Įvadas

Temos aktualumas. Apie vaikų saviraiškos laisvę retai kalbama, tačiau tai svarbus rodiklis, rodantis, kiek su vaikais elgiamasi kaip su teisių turėtojais. Būtent išreikšdami savo jausmus ir nuomones, vaikai gali apibūdinti, kaip jų teisės yra gerbiamos arba pažeidžiamos, ir išmoka ginti kitų teises. Pasak Priyandita ir Agustin (2021) teisė į saviraiškos laisvę ankstyvoje vaikystėje kartais yra pamirštama. Taip yra todėl, kad ankstyvoje vaikystėje dar nėra aiškaus mąstymo gebėjimo kalbėti ir rinktis geriausius variantus. Pasak Smith (2015), teisė į saviraiškos laisvę yra svarbi vaiko vystymuisi ir jai neturėtų daryti įtakos tai, kad vaikai gali neturėti tokių pačių gebėjimų kaip suaugusieji. Nthontho (2017) pabrėžia, kad kai vaikams suteikiama reali erdvė išreikšti nuomonę ir būti išgirstiems, tai gali pagerinti mokyklos sprendimų priėmimą, vaikų dalyvavimo kokybę.

Tyrimo problema. Kaip padėti vaikui skatinti saviraiškos laisvę?

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti, kaip skatinama vaikų saviraiškos laisvė.

Tyrimo metodas. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.

Pagrindiniai tyrimo rezultatai/radiniai

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija (1989) teigia, kad vaikas turi teisę į saviraiškos laisvę; ši teisė apima laisvę ieškoti, gauti ir perduoti bet kokio pobūdžio informaciją ir idėjas nepaisant sienų žodine, rašytine arba spausdinta forma, meno kūrinių arba kitais vaiko pasirinktais būdais.

Saviraiškos laisvė ypač svarbi vaikystėje, nes tai leidžia vaikams atrasti savo identitetą, išreikšti nuomonę ir ugdyti savivertę. Kuo daugiau vaikams suteikiama galimybių saviraiškai, tuo labiau jie pasitiki savimi ir savo gebėjimais. Vaikų saviraiškos skatinimo būdai gali būti įvairūs:

- **Žaidimas** – Razgevičienė (2016) pabrėžia, jog vaikų savarankiška veikla, kuri padeda juos visapusiškai ugdyti, perteikti jiems žmonių veiklos patirtį. Žaidimas vaiko gyvenime svarbus tuo, kad padeda formuoti vaiko psichiką, asmenybei.
- **Dailės terapijos taikymas** - yra mėgstamiausia vaiko saviraiškos formų, tai – „auksinis vaiko piešinių amžius. Piešiant lavinama smulkioji motorika, sensomotorika, vaizduotė, emocinė raiška, stiprinama koordinacija, atmintis, skatinamas vaiko domėjimasis aplinka (Bražienė, Songailienė, 2011).
- **Popamokinė veikla** – Svetikienė (2022) teigia, jog padeda vaikui įgyti papildomų gebėjimų, socialinių įgūdžių, įgauti pasitikėjimo savimi, pailsėti nuo mokslų ir atsipalaiduoti, įsitvirtinti bendraamžių grupėje.
- **Muzikinis ugdymas.** Gradindaru (2016) akcentuoja, kad muzikinis ugdymas, praktikuojamas nuo mažens sudaro sąlygas vaiko saviraiškai. Chou ir Chu (2017) pastebėjimais, muzikinis ugdymas sudaro galimybes vaiko savirealizacijai ir savęs išreiškimui per naujai pažįstamus multi-sensorinius gebėjimus, koordinaciją bei judesius.

Tėvai taip pat gali suteikti vaikui plačias saviraiškos galimybes ir skatinti prigimtines jo galias arba apriboti vaiko saviraiškos galimybes ir slopinti jo talentus. Šeimoje tėvai privalo sudaryti sąlygas vaiko saviraiškos poreikio tenkinimui. Tėvai turi taip auklėti savo vaikus, kad pastarieji atskleistų savo vystymuisi būtinus prigimtinius sugebėjimus. Tai reiškia, kad tėvai privalo skatinti vaiko saviraišką (Ručinskaitė, 2012).

Išvados

Vaikų saviraiška yra neatsiejama nuo jų emocinio, socialinio ir kūrybinio vystymosi. Ji padeda vaikams pažinti, suprasti ir valdyti savo emocijas, skatina pasitikėjimą savimi bei stiprina psichologinę gerovę. Kiekvienas vaikas turi unikalų saviraiškos būdą ir poreikius, todėl suaugusiųjų pareiga – sudaryti sąlygas įvairioms kūrybinėms veikloms bei skatinti vaikų iniciatyvumą ir savarankiškumą. Saviraiškos laisvė ugdo vaiko asmenybę, padeda formuoti tapatybę, lavina kūrybiškumą ir kritinį mąstymą, o taip pat prisideda prie socialinių gebėjimų – bendravimo ir bendradarbiavimo – ugdymo. Kūrybiniai projektai, muzikos veiklos ir įvairūs kūrybiškumo ugdymo metodai yra veiksmingos priemonės, skatinančios vaikų saviraišką ir suteikiančios galimybių praktiškai taikyti įgytas žinias bei įgūdžius.

Dominyka, 5 m.

Saulė, 5 m.

VAIKO TEISĖ GARSIAI JAUSTI

Dija Baliutavičiūtė, Agnelija Kačinskaitė
Klaipėdos universitetas

Įvadas	
Temos aktualumas. Pagal Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją (1989) 12 straipsnį, kiekvienas vaikas, gebantis suformuoti savo nuomonę, turi teisę ją laisvai išreikšti visais jį dominančiais klausimais. K. Wall, C. Robinson (2022) teigimu, praktinis šio straipsnio įgyvendinimas tampa priklausomas nuo suaugusiųjų elgesio ir aplinkos, kurioje vaikas dalyvauja. Remiantis Lietuvos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus tarnybos (2023) duomenimis, vis dar pasitaiko atvejų, kai vaikų balsas sprendimų priėmimo nėra tinkamai girdimas. Tyrimo problema. Kodėl vaiko nuomonė šeimoje dažnai neišklausoma? Tyrimo tikslas. Išanalizuoti vaiko teisės jausti ir dalintis savo jausmais svarbą. Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir teisinių dokumentų analizė.	
Pagrindiniai tyrimo rezultatai/radiniai	
Vaiko emocijų ir jausmų raiškos svarba I. Zając (2023) teigimu emocijos - labai svarbus aspektas žmonių gyvenime, nes teigiamos emocijos ar tinkamas jų valdymas bei raiška gali padėti pagerinti ne tik mokymosi rezultatus, bet ir psichinę sveikatą bei socialinius santykius. Vaikui augant, emocinis intelektas padeda geriau pažinti save, ugdyti pasitikėjimą savimi, kurti tvirtesnius santykius su aplinkiniais. Priešingai, neišlavinta emocinė kompetencija gali turėti ilgalaikį neigiamą poveikį vaiko socialiniams įgūdžiams. Kalbos emocinė funkcija padeda perteikti įvairią emocinę informaciją, atsižvelgiant į komunikacinę situaciją, o vaikai emocijų pradeda mokytis stebėdami suaugusiųjų elgesį: toną, balso tembrą ir reakcijas. Taigi, galima teigti, kad tinkamiausias laikas ugdyti emocinius gebėjimus yra vaikystė. A. Darskevičienė (2018) pažymi, kad vaikas suvokiamas kaip trapi gėlė, kuri gali visu grožiu išsiskleisti tik sudarant ypatingas sąlygas jam reikšti savo jausmus ir mintis. Vadinasi, vaiko jausmų raiškai būtina saugi ir palaikanti aplinka, kadangi tik tokiu būdu vaikas gali atrasti savo tapatybę, panaudoti visą savo potencialą ir tapti laimingu žmogumi.	MY EMOTIONS happy angry sad worried excited calm silly scared disappointed frustrated relief embarrassed skid resiliencyskids.com
Vaiko nuomonė ir jos išklausymo reikšmė ILLUSTRATION BY MINO WATANABE	N. R. Morgačiovaitė (2025) siūlo apibrėžti vaiko nuomonę ne tik kaip vaiko nuomonės išsakymą ir išklausymą, bet kaip aktyviai priimamą ir vertinamą indėlį priimant sprendimus, turinčius įtakos vaiko gyvenimui. K. Wall, C. Robinson (2022) tiria kiek aplinka remia pozityvų mokymąsi dėl vaikų teisių pagal 12 straipsnį, ir aiškina, kad tai priklauso nuo to, kiek suaugusieji laiko vaikus pajėgiais naudotis savo teisėmis. Ankstyvojoje vaikystėje suaugusieji atlieka tarsi „vertėjų“ vaidmenį, padedantį vaikams išreikšti save. Todėl suaugusiųjų gebėjimas taikyti balso pedagogiką, tampa esminiu vaiko išklausymo ir emocinio augimo veiksniumi. Pripažįstant vaikų įtaką ir dalyvavimą, jie tampa kaip aktyvūs veikėjai ir kaip
demokratiniai piliečiai.	
Išvados	
Vaiko emocinė kompetencija yra svarbus jo socialinio ir asmeninio augimo pagrindas. Vaiko nuomonės raiška prasideda dar ankstyvajame amžiaus tarpsnyje, o sėkmę lemia suaugusiųjų tinkamas pavyzdys, palaikymas ir išklausymas. Vaiko nuomonės išklausymas – ne tik pagarba jo teisei būti išgirstam, bet ir svarbus veiksnys, formuojantis pasitikėjimą savimi bei santykius su suaugusiaisiais.	

Izabelė, 5 m.

Amelija, 5 m.

VAIKO TEISĖ Į PRIVATUMĄ SKAITMENINĖJE ERDVĖJE

Ula Palevičiūtė, Gabrielė Bružaitė

Klaipėdos universitetas

Ivadas
Temos aktualumas. Vaiko teisė į privatumą šiuolaikinėje visuomenėje tampa vis aktualesnė dėl sparčios technologijų plėtros ir vaikų dalyvavimo skaitmeninėje erdvėje. Sorensen (2020) pabrėžia, kad tėvų veiksmai, ypač dalijimasis vaikų nuotraukomis ir informacija internete, gali pažeisti vaiko teisę į privatumą ir sukurti ilgalaikį skaitmeninį pėdsaką, todėl būtina aiškiau apibrėžti tėvų atsakomybę šioje srityje. Livingstone, Stoilova ir Nandagiri (2018) akcentuoja, kad vaiko privatumas apima ne tik asmeninius, bet ir institucinės bei komercinės duomenų apsaugos aspektus, o vaikai dažnai nesupranta, kaip jų duomenys renkami ir naudojami. Tuo tarpu Zhao, Wang, Dally, Slovak, Edbrooke-Childs, Van Kleek ir Shadbolt (2019) nustatė, jog vaikai atpažįsta akivaizdžias privatumo grėsmes, tačiau nesupranta paslėptų, susijusių su duomenų sekimu ar reklamos personalizavimu, todėl ankstyvas skaitmeninio raštingumo ugdymas yra būtinas. Tyrimo problema. Kaip apsaugoti vaikų teisę į privatumą skaitmeninėje erdvėje? Tyrimo tikslas. Ištirti vaikų teisės į privatumą aktualumą, identifikuoti pagrindines grėsmes ir pateikti rekomendacijas kaip to išvengti. Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros analizė.
Pagrindiniai tyrimo rezultatai/radiniai
Vaikams naudojantis internetu iškyla įvairios grėsmės, tokios kaip elektroninės patyčios, nepageidaujamas seksualinis turinys ir rizikingi kontaktai su nepažįstamais asmenimis (Grigutytė, Raižienė ir Pakalniškienė, 2021). Šios grėsmės kyla iš tėvų, institucijų ir komercinių subjektų veiklos. Sorensen (2020) pabrėžia tėvų dalijimosi informacija internete riziką, Livingstone, Stoilova ir Nandagiri (2018) išryškina tarpasmenines, institucines ir komercines grėsmes, o Zhao et. al. (2019) rodo, kad vaikai nesuvokia subtilių rizikų, tokių kaip duomenų sekimas ar personalizuotos reklamos, todėl jų pažeidžiamumas išlieka didelis. Norėdami išvengti vaiko teisės į saugumą reikia imtis šių prevencinių priemonių: • Prevencija vaiko teisės į privatumą srityje pirmiausia susijusi su tėvų ir globėjų atsakomybe. Sorensen (2020) teigia, kad tėvai turėtų veikti kaip „vaiko privatumo saugotojai“, atsakingai sprenddami, ką dalijasi apie vaiką internete ir kaip tvarko jo asmeninę informaciją. Svarbu užtikrinti, kad skelbimas atitiktų vaiko amžių bei gebėjimus ir būtų įtrauktas vaiko sutikimas, kai tai įmanoma, taip sumažinant ilgalaikio skaitmeninio pėdsako riziką. • Antra, prevencija daug dėmesio skiria vaikų skaitmeninio raštingumo ugdymui. Livingstone, Stoilova ir Nandagiri (2018) pabrėžia, kad vaikai turi mokytis atpažinti privatumo rizikas, suprasti, kaip jų duomenys gali būti naudojami ir kokios pasekmės gali kilti. Ugdymo procese gali būti taikomos žaidybinės situacijos, pamokėlės apie duomenų apsaugą, praktinės užduotys su privatumo nustatymais programėlėse bei socialiniuose tinkluose. Toks švietimas padeda vaikams priimti informuotus sprendimus ir saugiai elgtis skaitmeninėje aplinkoje. • Galiausiai prevencija apima institucijų ir komercinių subjektų reguliavimą. Zhao et. al. (2019) atkreipia dėmesį, kad mokyklos ir kitos įstaigos turi užtikrinti, jog jų duomenų rinkimo ir tvarkymo praktikos atitiktų vaikų privatumo reikalavimus. Tuo pačiu reikia kontroliuoti, kaip verslo subjektai stebi vaikų veiklą, personalizuoja turinį ar reklamas, kad nebūtų pažeidžiamos vaikų teisės. Tokiu būdu suaugusiųjų ir institucijų veiksmai kartu su vaikų švietimu sukuria efektyvų privatumo apsaugos tinklą.
Išvados
Vaiko teisė į privatumą skaitmeninėje erdvėje yra pažeidžiama dėl tėvų, institucijų ir komercinių subjektų veiklos, o vaikai dažnai nesuvokia subtilių rizikų. Apsaugai būtina tėvų atsakomybė, vaikų skaitmeninio raštingumo ugdymas ir institucijų bei verslo reguliavimas, o ankstyvas švietimas leidžia vaikams saugiai veikti internete ir sumažina rizikas.

Selina, 5 m.

Sofija, 5 m.

PAGARBA - TAI RAKTAS Į DRAUGYSTĘ IR TAIKĄ

Liveta Lesauskytė, Orinta Žiemelytė
Klaipėdos universitetas

Įvadas
Temos aktualumas. Pagarba tai neatsiejama kasdienio gyvenimo dalis. Šiandieninėje visuomenėje pagarba vienas kitam yra labai svarbi. Ji padeda žmonėms taikiai sugyventi, susikalbėti, jaustis saugiai ir vertingai (Malti, 2020). Pagal Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją (1989 m.): vaikas turi teisę laisvai reikšti savo nuomonę visais jį liečiančiais klausimais, o jo nuomonei turi būti skiriama derama pagarba pagal jo amžių ir brandą; nė vienas vaikas neturi patirti savavališko kišimosi į jo asmeninį gyvenimą arba į jo garbę ir reputaciją. Vaikai turi teisę būti gerbiami ugdymo įstaigoje, namuose ir visuomenėje. Tyrimo problema. Ne visi vaikai žino, kaip parodyti pagarbą vienas kitam ir kodėl ji tokia svarbi. Dažnai tarp vaikų pasitaiko patyčių, nesusikalbėjimo ar nepagarbaus elgesio. Tyrimo tikslas. Išsiaiškinti, kas yra pagarba ir kaip ją galime ugdyti kasdienėse veiklose. Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir straipsnių analizė.
Pagrindiniai teiginiai
Pagarba - tai priėmimas visiškai visko, kas egzistuoja tokio, koks yra, o ne tokio, kokio mes norime, kad būtų. Tai įvertinimas, pripažinimas ar dėmesys kito asmens jausmams, mintims, idėjoms, norams, poreikiams, pasiekimams ar pasirinkimams (Ruiz, Mills, 2018). Pagarbos mokymas vaikams yra esminis jų vystymuisi. Tai formuoja jų gebėjimą įsijausti, bendrauti ir pozityviai sąveikauti su kitais. Pagarba padeda vaikams atpažinti socialinius ženklus ir tinkamai bendrauti įvairiose aplinkose, skatindama veiksmingą bendravimą (UNIS communication team, 2024). Hall (2022) išskiria 10 patarimų mokytojams, kaip mokyti pagarbos klasėje: 1. Aptarti pagarbos svarbą, paaiškinant, kas yra pagarba, kodėl ji svarbi ir kaip ją rodyti kasdien, kad mokiniai suprastų, kaip tinkamai elgtis su kitais. 2. Integruoti socialinį ir emocinį ugdymą, mokant savimonės, empatijos ir santykių kūrimo įgūdžių, kad mokiniai išmokytų gerbti save ir kitus. 3. Rodyti pagarbą savo pavyzdžiu, elgiantis pagarbiai su visais mokyklos bendruomenės nariais ir demonstruojant mokiniams tinkamą elgesio modelį. 4. Nustatyti aiškias taisykles ir pasekmes, apibrėžiant ribas, elgesio normas ir skatinant mokinius pranešti apie nepagarbų elgesį bei priimti atsakomybę už savo veiksmus. 5. Mokyti taikiai spręsti konfliktus, padedant mokiniams suprasti savo jausmus ir elgesio priežastis bei skatinti konstruktyvų dialogą vietoj kaltinimų. 6. Padėti mokiniams mokytis iš klaidų, nesmerkiant, o padedant suprasti pasekmes ir pasimokyti iš patirties, taip kuriant pasitikėjimą tarp mokytojo ir mokinio. 7. Skatinti gerumą ir empatiją, lavinant gebėjimą suprasti kitų jausmus, atsižvelgti į juos ir matyti situacijas iš kito žmogaus perspektyvos. 8. Mokyti valdyti emocijas, padedant mokiniams atpažinti savo jausmus, sustoti prieš reaguojant ir apgalvoti veiksmus, kad būtų išvengta impulsyvaus elgesio. 9. Teikti teigiamą grįžtamąjį ryšį, dažnai pagiriant už pagarbų elgesį ir stiprinant supratimą, kad geri poelgiai yra vertinami ir skatinami. 10. Akcentuoti teigiamą elgesį, vietoj bausmių pabrėžiant gerus pavyzdžius ir aptariant, kas pavyko gerai, kad klasėje vyrautų pozityvi atmosfera. Vaikai – tai jauni žmonės, turintys tas pačias žmogaus teises, kurios leidžia kiekvienam gyventi oriai. Tačiau jie dar negali patys pasirūpinti savo gerove, todėl jų teises turi užtikrinti ir ginti suaugusieji (Murray, 2020).

Išvados
Išanalizavus mokslinę literatūrą, galima teigti, kad pagarba yra svarbi vertybė, padedanti kurti darnius santykius ir užtikrinti saugią aplinką. Vaikus būtina sąmoningai mokyti pagarbos nuo ankstyvo amžiaus, nes ji stiprina jų emocinius ir socialinius gebėjimus, skatina empatiją, atsakomybę ir gebėjimą taikiai spręsti konfliktus.

Nojus, 6 m.

Titas, 6 m.

Klaipėdos universitetas
Socialinių ir humanitarinių mokslų fakultetas
Pedagogikos katedra
2025 m. gruodžio 4 d.